

El 27 de gener un esvoranc provocat per les obres del túnel d'ampliació de la línia 5 del metro de Barcelona origina la crisi del Carmel, la més important soferta pel Govern Tripartit. Durant els dies següents, i paral·lelament al drama viscut pels veïns, apareixen les primeres crítiques dels mitjans de comunicació que acusen l'administració de dificultar-los la seva feina. Allò fou l'inici d'una crisi informativa carregada de tensió. Aquest és un resum detallat d'aquells fets que varen crispar molts professionals del periodisme tant de Catalunya com de la resta de l'Estat.

Carmel: crònica d'una crisi informativa

Jordi Rovira

Fotos: Manel Sánchez Urbano

El barri del Carmel va convertir-se a finals de gener en el centre de l'atenció informativa. Però tres dies després de produir-se l'esvoranc comencen a detectar-se els primers problemes entre els mitjans de comunicació, la Guàrdia Urbana i funcionaris del consistori. Els periodistes denuncien públicament que no els deixen prendre imatges de les sessions informatives i que dificulten el contacte amb els veïns afectats. Aquella seria la gènesi d'una altra crisi que va tensar encara més l'ambient.

El dijous 3 de febrer, mentre els regidors visitaven el barri, els afectats eren traslladats d'un hotel a un altre i les televisions informaven que s'havia detectat un nou esvoranc, la Junta del Col·legi de Periodistes definia en un comunicat com a "incomprensible i inacceptable" qualsevol mesura que limités la tasca dels infomadors.

La nota no era gratuïta. El Col·legi havia rebut queixes formals de periodistes tant de TV3 com de TVE denunciant les traves que, tant la Guàrdia Urbana com responsables de les administracions, els posaven per portar a terme la seva tasca diària. "En aquell moment el Col·legi ha de posicionar-se perquè ens arriben queixes de mitjans que ens diuen que l'Ajuntament no facilita el treball dels periodistes", recorda Carmen Umbón, presidenta

de la Comissió de Defensa Professional del Col·legi. En aquell primer comunicat la Junta demana una "reunió urgent entre representants de l'administració i els periodistes".

La reunió va tenir lloc el divendres pels volts de les quatre de la tarda al centre Boca Nord del Carmel, des d'on l'Administració gestionava la crisi. En aquella reunió varen haver-hi representants dels mitjans afectats (comitès professionals de TVC, TVE i la SER), de la Guàrdia Urbana i els Mossos, així com Ana Belén Moreno, cap de premsa de l'Ajuntament de Barcelona i Jordi Fortuny, director del gabinet de Comunicació Estratègica del Departament de Presidència de la Secretaria de Comunicació de la Generalitat. També hi eren presents, Carmen Umbón i Albert Closas que representaven el Col·legi i buscaven propiciar un acord.

"En aquella reunió el Col·legi hauria d'haver deixat perfectament clar que el que calia era senzillament deixar els professionals que fessin la seva feina, com vàrem demanar alguns dels mitjans que havíem tingut problemes. Fer de mitjancer, sí, però involucrar-se en els diversos redactats del protocol, mai", apunta Jordi Casanovas, redactor de societat d'informatius de TVE. Però no va ser així, sinó que s'hi varen involucrar. Umbón recorda que durant

Una imatge dels pisos més afectats per l'esvoranc del Carmel.

aquella primera reunió els periodistes varen detallar els incidents ocorreguts (no permetre'ls entrar en els hotels, ni a les reunions entre l'Administració i els veïns afectats). "Inicialment ni

El document que es filtra el dissabte als mitjans és presentat com un acord quan, en realitat, no era més que un primer esborrany

l'Ajuntament ni la Generalitat no es donaven per al·ludits, però alguns dels incidents explicats varen causar perplexitat en els presents", recorda Umbón.

En aquella reunió –en la qual Fortuny usa per primera vegada l'equívoc terme "protocol", ja que significa que és d'obligat compliment– s'acorda con-sensuar uns criteris bàsics per

solventar els problemes. La reunió va durar unes tres hores. Al final de la trobada, Fortuny es responsabilitza d'escriure un esborrany que aquella mateixa nit s'envia a Umbón, qui el

dissabte al matí, fa les primeres esmenes i ho reenvia als comitès de redacció de les televisions presents a la trobada –els problemes

quasi sempre varen sorgir amb els mitjans audiovisuals– que, al seu temps, farien més esmenes. "El que férem fou suavitzar un cert to imperatiu", apunta Umbón.

El primer problema sorgeix quan el text es filtra als mitjans que erròneament l'interpreten com un acord quan, en realitat, no era més que un primer esborrany.

Quasi 30 hores d'informació

Un informe del CAC ha analitzat el tractament informatiu del Carmel entre el 27 de gener i el 27 de febrer a TV3, Canal 33, TVE a Catalunya, BTV, City TV i Localia. Segons aquest treball el temps dedicat entre totes aquestes cadenes suma 28 hores, 21 minuts i 27 segons, un 17,8% del total dels informatius. BTV és la cadena que hi va dedicar més temps (10 hores i 14 minuts), darrere TV3 (6 hores i 24 minuts) i Canal 33 (5 hores i 52 minuts). El polític amb més presència mediàtica ha estat Joaquim Nadal (3 hores i 8 minuts).

DOCUMENT SOBRE LA COBERTURA INFORMATIVA DELS FETS DEL CARMEL

El Col·legi de Periodistes de Catalunya rebutja categòricament la inoperada nota pública abrigada pel Govern de Catalunya en relació al tema dels POOLS. En aquesta nota considerem que es limita l'exercici de la llibertat dels periodistes. Cal recordar que el CPC ja va fer públic el dijous passat el seu manifest pel tractament que s'estava donant a determinats mitjans de comunicació a la zona afectada pels riscos esdevinuts al barri del Carmel de Barcelona.

L'endemà divendres, el CPC va proposar una reunió entre representants de l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat de Catalunya i professionals dels mitjans que havien expressat explícitament la seva queixa al Col·legi. De la reunió en va sorgir un procés de diàleg que la nota citada en el paràgraf anterior va desenvolupar.

Avui mateix, representants del Col·legi i d'ambdós administracions esmentades s'han reunit novament. Fruit de la reunió, el Col·legi fa públic el següent document de criteri amb l'objectiu de garantir la correcta cobertura informativa i, sobretot, el dret a la llibertat d'informació.

CRITERIS I RECOMANACIONS PER TRIBUILLAR EN LA ZONA AFECTADA

ZONA D'ACCÉS RESTINGIT

Els representants dels mitjans de comunicació han de poder treballar a la zona d'accés restringit. Compromem però que aquest accés, per motius de seguretat, cal fer-lo amb criteris que s'actualitzaran dia a dia, tenint en compte el "mapa de risc".

POOLS

En situacions excepcionals, els mitjans de comunicació proposaran la formació de pools per facilitar la cobertura de les informacions d'especial dificultat per raons d'organització, espai o seguretat. Caldrà elaborar en aquest sentit un calendari.

REUNIONS INFORMATIVES

Els mitjans de comunicació podran accedir a les reunions informatives que convoqui l'Administració, amb l'única limitació que els veïns decidiran explícitament el contrari. En aquest darrer supòsit, l'Administració podrà informar els veïns de la possibilitat que els mitjans de comunicació enregistrin imatges i prenguin fotografies durant els cinc minuts inicials de la reunió. Un cop transcorregut aquest temps, es trauran les càmeres de la sala.

Al final de la reunió, els interlocutors que ho desitgin podran fer les declaracions que els semblin oportunes. Quant als veïns afectats, l'atenció als mitjans de comunicació abans o després de la reunió és una decisió que els correspon de manera personal i intransferible. L'Administració pot informar qualsevol ciutadà dels seus drets. En cap cas es podrà emprendre explícitament o implícitament que les opinions negatives respecte a la gestió de les institucions puguin perjudicar els interessos dels veïns afectats.

COBERTURA INFORMATIVA SOBRE ELS DESPRENIMENTS AL TÚNEL DE LA LÍNIA 5 AL CARMEL

PROTOCOL

ZONA D'ACCÉS RESTINGIT

Amb caràcter general i per garantir la seva seguretat, els representants dels mitjans de comunicació no podran accedir a la zona d'accés restringit mentre es mantingui el dispositiu actual.

POOLS

Sempre que les condicions ho permetin, l'Administració, o els/les periodistes proposaran la formació de pools per facilitar la cobertura de les informacions d'especial dificultat per raons d'organització, espai o seguretat.

REUNIONS INFORMATIVES

Els mitjans de comunicació podran accedir a les reunions informatives que convoqui l'Administració, a no ser que els veïns decidiran explícitament el contrari. En aquest darrer supòsit, l'Administració podrà informar els veïns de la possibilitat que els mitjans de comunicació enregistrin imatges i prenguin fotografies durant els cinc minuts inicials de la reunió. Un cop transcorregut aquest temps, es trauran les càmeres de la sala.

Al final de la reunió, els interlocutors que ho desitgin podran fer les declaracions que els semblin oportunes. Quant als veïns afectats, l'atenció als mitjans de comunicació abans o després de la reunió és una decisió que els correspon de manera personal i intransferible. L'Administració pot informar qualsevol ciutadà dels seus drets. En cap cas es podrà emprendre explícitament o implícitament que les opinions negatives respecte a la gestió de les institucions puguin perjudicar els interessos dels veïns afectats.

HOTELS

Cal considerar els establiments hotelers com la residència provisional i privada dels representants dels mitjans de comunicació a l'alt del treball de treballar amb el consentiment explícit o implícit dels responsables dels establiments i dels veïns que s'hi allotgen.

TELÈFONS D'ATENCIÓ ALS MITJANS DE COMUNICACIÓ

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència
Oficina de Comunicació
del Govern

Comunicat de premsa

NOTA PER A MITJANS DE COMUNICACIÓ DE PREMSA ESCRITA I TELEVISIÓ

Per tal de solucionar el problema de la impossibilitat que tots els mitjans puguin accedir, per motius de seguretat, a les zones restringides de les obres d'ampliació de la línia 5 al barri del Carmel, l'Oficina de Comunicació del Govern us fa saber que, a partir d'avui, s'oferirà a tots els mitjans que ho sol·licitin imatges d'aquestes zones per a televisió i premsa gràfica. Les imatges estan exemptes de pagament i es lliuraran quan hi hagi algun fet noticable.

Els mitjans que estiguin interessats podran adreçar-se directament a l'agència EFE, en cas de voler material de premsa gràfica, i a Europa-Press si es necessiten imatges per a televisió.

8 de febrer de 2005

EL COL·LEGI DE PERIODISTES DEMANA QUE NO ES LIMITI LA INFORMACIÓ EN EL CAS DEL BARRI DEL CARMEL

Representants professionals de diversos mitjans de comunicació s'han adreçat en les darreres hores a la Junta de Govern del Col·legi de Periodistes denunciant les nombroses trobes que tant la Guàrdia Urbana de Barcelona com responsables de les administracions que actuen en relació a l'enfonsament i desallotjament del barri del Carmel, estan posant a la taca dels periodistes. En especial, en especial, les limitacions a l'accés de les càmeres i dels prems professionals als llocs on es troben els veïns afectats.

En aquest sentit, la Junta de Govern del Col·legi vol fer públic el següent:

1er. Les especulacions i dramàtiques circumstàncies que concorren en el cas i la sensibilitat vers les persones afectades poden fer comprensiva, en les primeres hores, una actitud de certa prudència.

2er. Un cop transcorregut el temps i, després d'haver passat ja vists dies, resulta del tot comprensible i inacceptable qualsevol mesura que signifiqui limitar la tanca dels mitjans i el dret de la ciutadania a rebre informació puntual i completa d'un fet de transcendència social. I, especialment, el dret a conèixer de primera mà el desenvolupament de l'opinió dels afectats.

La Junta de Govern ens hem adreçat a l'Ajuntament de Barcelona demanant una reunió urgent entre representants de l'Administració i periodistes de diversos mitjans de comunicació per tal de buscar fórmules que solventin aquesta proposta que ha estat acceptada per l'Ajuntament de Barcelona.

8 de febrer de 2005

Els diferents documents de la polèmica setmana

aquella trobada, que va tenir lloc al Palau de la Generalitat, es fa saber als assistents que s'està treballant amb el Col·legi amb un document de criteris i recomanacions.

Els pools fracassen i això provoca la polèmica nota on els mitjans entenen que el Govern decidirà què és noticable i què no ho és

A la reunió del dilluns s'estableixen alguns criteris bàsics com l'emplaçament de les unitats mòbils, l'accés a la zona restringida, als hotels i a les reunions informatives i la formació de pools atès

que no tothom pot accedir a la zona accidentada per motius de seguretat.

A l'endemà, el dimarts, s'intenta portar-ho a la pràctica. "Va ser un desastre. Es va intentar pactar l'ordre -li tocava accedir a TVE i a *El Periódico de Catalunya*- però la resta de mitjans no hi estaven d'acord. En veure que allò no funcionaria, dono instruccions perquè elaborin la nota explicant que seran les agències les que distribuïran les imatges", admet Marín.

Però les nou línies de la breu nota que des de l'Oficina de Comunicació del Govern s'envia la tarda del dimarts 8 de febrer als mitjans de comunicació exaspera encara més els ànims. Sota el títol "Nota per a mitjans de comunicació de premsa escrita i televisió" el text apunta que "per tal de solucionar el problema de la impossibilitat que tots els mitjans puguin accedir, per motius de seguretat, a les zones restringides de les obres d'ampliació de la línia 5 del Carmel, l'Oficina de Comunicació del Govern us fa saber que, a partir d'avui, s'oferirà a tots els mitjans que ho sol·licitin imatges d'aquestes zones per a televisió i premsa gràfica. Les imatges estan exemptes de pagament i es lliuraran quan hi hagi algun fet noticable". La nota apuntava que l'agència EFE s'encarregaria del material de premsa gràfica i Europa Press de les imatges per a televisió.

El redactat i les condicions d'aquesta nota provoquen l'enèrgica protesta dels mitjans que entenen que el Govern s'atribueix la capacitat de decidir què és "noticable" i què no ho és, a més de

controlar l'accés a les imatges. Davant d'aquesta proposta, aquell vespre el Comitè Professional de TVC fa pública un comunicat titulat "Ja ho filmem nosaltres, gràcies" on denun-

ciava “les constants dificultats que trobem per donar una informació fiable sobre l'accident” i presentava una queixa formal al Col·legi de Periodistes per la imposició d'aquest protocol.

Des del Col·legi el Sindicat de Periodistes i el Comitè Professional de TVC

El document final, al qual se li canvia la paraula “protocol” per “criteris i recomanacions”, acaba amb els problemes sobre el terreny

varen considerar-ho inacceptable. “Amb aquella nota salta l'escàndol i tot el món exigeix que fem alguna cosa”, afirma Umbón, que truca per telefon a Jordi Fortuny, qui reconeix que el redactat ha estat un error.

Queden per parlar-ne al dia següent per solventar la polèmica. “El que buscàvem era intentar limitar el problema davant la impossibilitat de trobar una solució. La idea de funcionar amb les agències i que es distribuïssin gratuïtament és correcte. Es volia facilitar al màxim la feina dels

Les constants trucades al Col·legi demanant un clar posicionament impulsen el preàmbul on es condemna la nota del dia anterior

periodistes. Però el cert és que la nota inclou 4 o 5 paraules que indueixen a una interpretació catastròfica. És una nota desafortunada”, reconeix Marín. “No està redactada amb mala fe, però l'expressió “noticable” es va interpretar de la pitjor manera possible”, apunta el secretari de Comunicació, qui assenyala que el redactat “no deixava clar qui decidia què era noticable, si les agències o l'Administració”. Tot i això, admet que l'error: “No tinc inconvenient en reconèixer que estava redactada sota una pressió molt forta i de forma precipitada”.

ACORD FINAL

La reunió prevista –pactada entre Umbón i Fortuny el dia abans– tindria lloc durant un dinar. Al llarg del matí d'aquell dimecres els mitjans de comunicació –sobretot ràdios– de tot Espanya trucaven interessant-se pel tema. La tensió es respirava en l'ambient. En

les diferents entrevistes concedides, Umbón insisteix que aquell protocol no tenia cap validesa i que no s'arribaria a aplicar. També convidava a no fer demagògia amb una nota

que des del Col·legi no se li donava cap validesa, malgrat que des de l'Oficina de Comunicació del Govern no s'havia desmentit oficialment.

A les dues de la tarda, Closas, Umbón, Fortuny i Marín es troben en un cèntric restaurant. D'aquella trobada surt l'acord final gràcies a l'esborrany que unes dies abans havien començat a consensuar. Es va optar per canviar la paraula “protocol” per “criteris i recomanacions”. Aquella mateixa tarda, un cop al Col·legi, Umbón i Closas decideixen unilateralment

agregar al principi del text un preàmbul amb la condemna del document del dia anterior, fet que no va

fer gens de gràcia a Marín i Fortuny. “L'absència d'un desmentit oficial i l'exigència dels periodistes demanant un refús a la nota va fer-ho necessari”, recorda Umbón.

El document final assenyala que els mitjans poden accedir lliurement a les reunions entre l'Administració i els veïns excepte quan aquests s'oposin per majoria a la seva presència. El text reconeix també el dret dels veïns del Carmel a realitzar declaracions i posa com a única limitació els criteris de seguretat dels professionals que “s'actualitzaran dia a dia”.

Un capítol a les memòries

Vuit mesos després d'ocupar el càrrec, la crisi del Carmel va posar Enric Marín al centre de l'huracà. La gestió informativa de la crisi va comportar que els partits de l'oposició demanessin la seva dimissió. David Madí –anterior secretari de Comunicació amb CiU que va haver de dimitir arran de l'escàndol d'una suposada manipulació d'enquestes– va definir el protocol com a “indecent i irrespectuós” i va afegir que reflectia una actitud “antidemocràtica”. Per la seva part, Francesc Vendrell, portaveu parlamentari del PP, va definir-ho com “uns fets sense precedents en la democràcia espanyola” propis de “règims dictatorials”.

Un parell de mesos després de tot allò, Marín admet que “el que sap més greu és ser tractat injustament. El que s'ha arribat a escriure sobre mi és delirant”. Malgrat això defuig de lectures victimistes i assegura que no té massa queixes dels periodistes catalans perquè “ningú en va fer sang” i centra bona part de les crítiques en els mitjans de Madrid.

“M'ho vaig pensar tres vegades abans d'acceptar el càrrec i vaig pronosticar que abans d'acabar aquesta legislatura algú demanaria la meua dimissió, així que no m'ha agafat amb el pas canviat”, apunta. Això sí, difícilment oblidarà el que va passar. “Tot això ocuparà un capítol de les meves memòries”, reconeix amb la tranquil·litat que ofereix el temps.

La universitat, a casa

A la UOC integrem la formació a la teva vida

Diplomatures

- Ciències Empresarials
- Turisme

Llicenciatures

- Administració i Direcció d'Empreses (2n. cicle)
- Estudis de Ciències Polítiques i de l'Administració (2n. cicle/Màster)
- Ciències del Treball (2n. cicle)
- Comunicació Audiovisual (2n. cicle)
- Documentació -Gestió de la Informació- (2n. cicle)
- Dret
- Estudis de l'Àsia Oriental (2n. cicle/Màster)
- Filologia Catalana (també accés directe al 2n. cicle)
- Humanitats (també accés directe al 2n. cicle)
- Investigació i Tècniques de Mercat -Màrqueting- (2n. cicle)
- Psicologia
- Psicopedagogia (2n. cicle)
- NOU** Publicitat i Relacions Públiques (2n. cicle)

Enginyeries

- Enginyeria en Informàtica (2n. cicle)
- Enginyeria Tècnica en Informàtica de Gestió
- Enginyeria Tècnica en Informàtica de Sistemes
- NOU** Enginyeria Tècnica de Telecomunicació (especialitat en Telemàtica)
- Graduat Multimèdia (títol propi)

**Sol·licitud d'accés:
del 16 d'abril fins al 28 de maig**

Inici període lectiu: setembre de 2005

Informa-te'n als centres de suport de la UOC

a Barcelona, Lleida, Manresa, Reus, Sabadell, Salt, Sant Feliu de Llobregat, Terrassa, Tortosa, Vic, Vilafranca del Penedès, Ciutadella, Eivissa, Manacor, València, Madrid, l'Alguer i Brussel·les, al tel. 902 141 141 i al nostre web www.uoc.edu

Universitat Oberta
de Catalunya

www.uoc.edu

Segell d'or de
reconeixement
a la qualitat
de la UOC

El document també es remet a les recomanacions del Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC) sobre el tractament informatiu de les tragèdies personals i al Codi deontològic per a tots aquells punts no estan recollits en l'acord. També s'especifica que els funcionaris han d'identificar-se quan comminen a no fer alguna cosa.

Tot i l'acord els ànims seguien caldejats. L'oposició demana la dimissió de Marín -Bargalló el confirmaria en el càrrec- qui aquell dia fa una gestió clau per acabar amb els problemes. "Al matí vaig parlar amb els responsables de seguretat -amb qui personalment encara no havia parlat- i s'acorda una entrada ordenada de tots els mitjans", apunta Marín.

El cert és que aquell dimecres quan el cap de bombers va deixar entrar a fotografiar el túnel als mitjans de comunicació es varen acabar els problemes. Malgrat tot, l'acord no va obtenir una resposta unànime de la professió. "Hi havia dues posicions. Els que pensen que vàrem ser massa tous i els que diuen que vàrem ser massa durs", reconeix Umbón. A l'endemà, el dijous, alguns mitjans com *El Mundo* critiquen en les seves pàgines que el Col·legi "avala la voluntat censora de Marín" i afirmen que el nou document "donava per bo que les administracions poguessin limitar l'accés dels mitjans a la zona afectada". Per la seva part, des d'*El Periódico de Catalunya* es deia que l'acord final "va causar perplexitat als mitjans per la seva pròpia essència de guia externa per a l'actuació professional dels periodistes".

Malgrat les crítiques minven els problemes al carrer. Enric Marín recorda, però, un darrer moment de tensió aquell cap de setmana quan des de TV3 es demanar de filmar el túnel. "El dilluns a la tarda vaig parlar amb Pasqual Maragall i li comento que

Els veïns del Carmel varen queixar-se de certa descoordinació informativa durant els primers dies de la crisi.

existia una rumorologia entre veïns i periodistes que deia que el Carmel s'enfonsava. Decidim parar el rumor". Maragall l'endemà ho planteja a l'Executiu. Poques hores després els periodistes entren al túnel i veuen que, efectivament, no era cert.

POLITITZACIÓ

Un fet que critiquen els diferents actors del conflicte és la politització d'aquella crisi informativa, ja que encara varen tensar més la corda. "Hi va haver una politització per part del PP i una utilització de la crisi per part de mitjans de comunicació i d'alguns periodistes", assegura Umbón. En aquest sentit, també apunta Jordi Casanovas: "Tot plegat, va ser aprofitat pels partits de l'oposició i per alguns dels afectats del Carmel per parlar

d'"apagada informativa", de censura i de gravíssim atemptat a la llibertat d'informació. I això no és cert. És més, a mesura que passaven els dies, alguns programes en directe de ràdio i, sobretot, de televisió, varen aprofitar la dimensió del problema i amb l'excusa

La lentitud de moviments dels actors implicats i la politització per part de l'oposició no fan més que agreujar la crisi informativa

d'oferir la màxima informació varen cometre intromissió en la intimitat d'alguns afectats", afirma aquest periodista de TVE.

Un dels errors que assumeixen els diferents actors que varen participar en la crisi fou certa lentitud de moviments. "Entre el dijous i el dimarts hi

ha una manca de reflexos per canviar el dispositiu informatiu. Per descomptat hauríem hagut d'anar més ràpid", admet Marín.

Malgrat la politització de la crisi informativa, la lentitud en la presa de decisions, la quasi inevitable espectacularització de la notícia per part d'alguns mitjans (era habitual l'ús de l'expressió "zona zero" buscant un símil amb l'11-S), Umbón està

satisfeta amb el que varen aconseguir. "La nostra principal actuació va ser defensar en tot moment la professió sense traves i al final ho vàrem aconseguir. Abans de l'acord no es podia entrar als hotels ni acostar-te als veïns, mentre que després sí que es va poder", assegura.